LAUSUNTO

Lakivaliokunta on pyytänyt minulta lausuntoa HE 200/2017 vp johdosta. Sanotussa esityksessä ehdotetaan säädettäväksi muutoksia oikeudenkäymiskaareen ja eräisiin siihen liittyviin lakeihin. Tässä lausunnossa olen tarkastellut oikeudenkäymiskaareen (OK) rikosprosessilakiin (ROL) esitutkintalakiin (ETL) ehdotettuja muutoksia.

Pidän esityksessä ehdotettuja toimenpiteitä erittäin perusteltuina. Etenkin haluan nostaa esiin laajennetut mahdollisuudet käsitellä rikosasioita ilman vastaajan läsnäoloa (etenkin ehd. ROL 8:3) sekä luopumisen ehdottomista aikarajoista asioita lykättäessä (ehd. OK 6:11 ja ROL 6:11). Nykyisellään haastettujen vastaajien poissaolo käsittelyistä aiheuttaa huomattavia vaikeuksia oikeudenhoidolle ja samaten ehdottomat aikarajat jutun lykkäyksille ovat laajoissa siviili- ja rikosasioissa erittäin ongelmallisia. Vastaavasti pyrkimys teknisen tiedonvälityksen käyttömahdollisuuksien lisäämiseen lienee omiaan vähentämään juttujen lykkäämistarvetta siitä syystä, että jutun asianosaiset olisivat haastettuna poissa pääkäsittelystä. Muun muassa tästä syystä suhtaudun myönteisesti myös niin sanottujen videokuulemisten lisäämiseen (ehd. OK 12:8 ja ROL 8:13).

Tiettyihin tunnustamisoikeudenkäyntiä koskeviin huomioihin lausunnolla oleva esitys antaa kuitenkin aihetta. Ehdotetussa OK 8:13.5:ssa säädettään, että teknistä tiedonvälitystapaa ei saa käyttää tunnustamisoikeudenkäynnissä. Lainkohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa ei kuitenkaan mitenkään selvennetä, miksi tällainen rajoitus lakiin on otettu. Sinänsä en itse näkisi mitään estettä sille, että ROL 5b:2.2:n läsnäolovelvollisuus[1] voisi tulla täytetyksi jo ROL 8:13:ssä tarkoitettua teknistä tiedonvälitystapaa käyttämällä.

Toisaalta yllä sanottu ROL 5b:2.2 pitäisi ottaa paremmin huomioon myös ehdotetussa ROL 8:3:ssä. Tarkoitan tällä sitä, että vähintäänkin ROL 8:3:n perusteluissa pitäisi nimenomaisesti mainita, että sanottu lainkohta ei ROL 5b:2.2:n takia sovellu tunnustamisoikeudenkäynteihin. Perustelluin ratkaisu tältä osin saattaisi kuitenkin olla, että tunnustamisoikeudenkäynnit suljettaisiin ehdotetun ROL 8:3:n soveltamisalan ulkopuolelle sanottuun lainkohtaan otettavalla nimenomaisella momentilla.

Ehdotuksen suhteen olisi myös mahdollista pohtia sitä, ehdotetaanko siinä jo liiankin laajoja mahdollisuuksia ratkaista rikosasioita yhden tuomarin kokoonpanossa. Itse en pidä nyt ehdotettua laajennusta (ehd. OK 2:6) ongelmallisena. Jo nyt on mahdollista, että käräjäoikeudet ratkaisevat tiettyjä OK 2:6:ssä erikseen mainittuja rikostyyppejä, joista voidaan tuomita yli kahden vuoden vankeusrangaistus, eikä tästä ole käsitykseni mukaan aiheutunut erityisiä ongelmia. Ja toisaalta tässä pitää koko ajan muistaa, että tuomioistuin voi oman harkintansa mukaan aina käyttää lautamieskokoonpanoa tai OK 2:1.2:ssa säädettyjen edellytysten täyttyessä myös kolmen lakimiehen kokoonpanoa myös sellaisissa jutuissa, jotka ehdotetun OK 2:6:n mukaan olisivat ratkaistavissa yhden tuomarin kokoonpanossa.

Muilta osin, eli hovioikeutta ja korkeinta oikeutta koskien, en osaa ottaa kantaa ehdotuksessa esitettyihin kokoonpanomuutoksiin. Tältä osin olisin omalta osal-

[1] ROL 5b:2:2:n mukaan syyttäjän ja vastaajan on oltava henkilökohtaisesti läsnä tunnustamisoikeudenkäynnissä.

tani valmis luottamaan sanottujen tuomioistuinten esittämiin näkemyksiin soveliaista kokoonpanoista.

Loppuhuomio

Täytettyäni itsekin useita kertoja työajanseurantajärjestelmiä voin täydestä sydämestäni yhtyä esityksen sivulla 24 olevaan näkemykseen, jonka mukaan työajanseurantatietoihin liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä.

Turussa 8.3.2018

Mikko Vuorenpää
Rikosprosessioikeuden professori
Lapin yliopisto